

Wniosek

mniejszości komisji funduszowej.

Wysoki Sejmie!

Wniosek niniejszy Wydziału krajowego przedstawia Wysokiemu Sejmowi tok sprawy funduszków krajowych i zakładów od r. 1863. do tężniejszego czasu, ogółowe zaś zasady, wedle których Wydział krajowy zamierza uskutecznić odebranie funduszków krajowych, wyłożone były w dawniejszem sprawozdaniu z dnia 7. stycznia 1863. Z tego okazuje się, że oba te sprawozdania są przedmiotem sejmowego rozstrzygnięcia. Dla tego aby można gruntownie wyrazić opinię co do funduszków krajowych i zakładów, należy rozebrać przedsiębrane w tym względzie z c. k. Rządem pertraktacye i ztąd wynikłe wnioski Wydziału krajowego zestawić z cesarskim dyplomem z dnia 20. września 1860 i statutem krajowym z dnia 26. lutego 1861, w czem te wnioski mają swoją prawdziwą podstawę:

Wydział krajowy wychodzi z tego stanowiska, że §§. 18, 20. i 21. stat. kr. są miarą postanowień dotyczących funduszków i zakładów, mających przejść w zarząd krajowej reprezentacyi, że tedy wszystkie owe paragrafy określają prawa reprezentacyi krajowej nie tylko w kierunku ustawodawczym, lecz także i w kierunku administracyjnym. Przeciwnie c. k. Rząd jest tego zdania, że §. 18. stat. kr. rozbiera tylko sprawy w kierunku ustawodawczym, a nie w kierunku administracyjnym.

Mniejszość komisji funduszowej podziela zupełnie zdanie c. k. Rządu w rokowaniach wypowiedziane a to z następującej przyczyny: §. 18. statutu krajowego jest w ścisłym związku z §§. 16. i 17. stat. kr.; paragrafy te określają wyraźnie tylko kompetencyę ustawodawczą sejmu krajowego, mianowicie ustęp drugi §. 17. opiewa, że każde prawo w sprawach krajowych wymaga przyzwolenia sejmu krajowego i sankcyi Cesarza. Co są sprawy krajowe. to wyjaśnia §. 18. stat. kr. Dla tego §. 18. ma być zrozumianym tylko w znaczeniu ustawodawczem. Wprawdzie Wydział krajowy powołuje się na słowo Anordnungen (rozporządzenia) w §. 18. statutu kraj., lecz skorośmy dowiedli że §. 18. jest tylko bliższem oznaczeniem spraw krajowych, dla tego tylko w ścisłym związku z statutem kraj. może być brany, tedy i słowo owe tylko w kierunku ustawodawczym może być rozumianem.

Dla tego twierdzimy i rozumiemy. że §§. 16, 17, 18. i 19. określają tylko ustawodawczą kompetencyę reprezentacyi krajowej z tą różnicą odnośnie do §. 19, że względem przedmiotów w tym paragrafie wyrażonych tylko projekty do ogólnych praw rozumieją się. a §§. 20. i 21. ite następne wychodzą ze stanowiska administracyi.

Dalej powołuje się Wydział krajowy dla utwierdzenia swego zdania do cesarskiego dyplomu, do tronowej przemowy i listu odręcznego Najjaśniejszego Pana do hr. Gołuchowskiego. Lecz te pisma zawierają zasady ogólne praw ustawodawczych reprezentacyi krajowej; przeciwnie zaś statut krajowy określa bliższe przedmioty, które do kompetencyi krajowej należą. Zatem z naszego przedstawienia okazuje się jasno, że §. 18. stat. kraj. tylko w kierunku ustawodawczym ma być pojętym, i że na podstawie tego §. reprezentacyi krajowej co do spraw w tym §. objętych nie przysłuża kompetencya administracyjna, lecz tylko kompetencya ustawodawcza.

Do kompetencyi reprezentacyi krajowej, a względnie Wydziału kraj. w kierunku administracyjnym będą zatem należyć:

- a) Fundusz krajowy (Landesfond), składający się z dodatków do podatków.
- b) Majątek krajowy (Landesvermögen), w znaczeniu określonym §§. 287. i 288 kodexu cywilnego. Składa się on z tego wszystkiego, z czego dochody są przeznaczone na pokrycie potrzeb krajowych.
- c) Zakłady krajowe (Landesanstalten). Według wpływu, jaki c. k. Rząd na zawiadywanie krajowych funduszków i zakładów wywiera, dzielą się takowe na trzy kategorie:

I. Takie, które c. k. Rząd bezpośrednio zawiadując całą czynnością faktycznej administracji obejmuje, (obacz str. 4. wniosku Wydziału krajowego z dnia 7. stycznia 1863.)

II. Takie, które c. k. Rząd jako administracja wyższa pośrednio zawiaduje i nad nimi kontrolę wykonuje. (Obacz wniosek Wydziału kr. str. 4. i 5.) Nakoniec

III. Takie, które mają swoją autonomię, i nad którymi c. k. Rząd (Namiestnictwo) jako najwyższa władza nadzorcza wykonuje nadzór i kontrolę w tym kierunku, aby te zakłady bez straty jakiegokolwiek części zakładowego majątku odpowiednio swemu celowi były użyte.

Pozwolę sobie wypowiedzieć nasze zdanie, które z tych funduszków i zakładów bez wszelkiej wątpliwości mają przejść w zarząd Wydziału krajowego, i na które takowy tylko pod pewnemi zastrzeżeniami może wpływ wywierać.

Tak co do funduszków i zakładów wymienionych pod I. a oznaczonych liczbami arabskimi 1. i 2., nie masz żadnej wątpliwości, te bowiem fundusze są składowemi częściami funduszu krajowego. A co się tyczy funduszków pod liczbą arabską 3, to jest funduszków stypendyjnych galicyjskich, pozwolę sobie uczynić następującą uwagę:

Fundusze stypendyjne zasadzają się na dokumentach fundacyjnych (Stiftbriefe); w tych albowiem dokumentach są wyraźnie wyrzeczone prawa i obowiązki odnośnie do samych funduszków dla tego, że wola fundatora powinna być świętą; względem pytania, komu zarząd ich. a mianowicie rozdawnictwo przysłuży, od przypadku do przypadku (a casu ad casum), o każdym funduszu oddzielnie orzec należy. Z tej przyczyny nie podzielałam zdania Wydziału krajowego, iżby te fundusze w ogólności pod jego zarząd przejść miały.

Co do innych funduszków i zakładów pod liczbą I. wykazanych włącznie do liczby arabskiej 16, i wszystkich pod liczbą rzymską II. wyrażonych, przyznajemy reprezentacji krajowej a względnie Wydziałowi krajowemu prawo nadzorowania o tyle, o ile takowe zgodnem będzie z autonomią gmin i jak dalece nadzór ten okaże się w prawie gminnem uzasadnionym.

Odnosnie do funduszu religijnego i naukowego (Religions- und Studienfond), które ze względu na swoje pochodzenie są majątkiem cerkwi (kościół), o oddaniu takowych pod zarząd wydziału krajowego mowy nawet być nie może, a to dla tego, bo względem ich zarządu istnieje uroczysty traktat między Najjaśniejszym Cesarzem a Jego Świętobliwością papieżem rzymskim z r. 1855 (konkordat), w którego artykułach XXX. i XXXI. zastrzeżono biskupom nadzór, jaki im według praw kościelnych i na podstawie wzajemnego porozumienia się najwyższych stron umawiających się przynależy. A ponieważ fundusze te na pokrycie wydatków na oznaczone cele jak wiadomo nie wystarczają, to prócz tego spodziewa się Jego Świętobliwość, że Najjaśniejszy Monarcha w ten sam sposób jak dotychczas także i na przyszłość przyjdzie w pomoc tym funduszom w łaskawości swojej, a nawet jeśli stosunki czasowe dozwolą, większej im udzieli zapomogi.

Co do funduszu szkolnego, który na teraz zaledwie 18 tysięcy dosięga, tak że skarb Państwa w przecięciu przeszło trzydzieście i cztery tysiące każdorocznie dodawać musi. to pytanie pod względem oddania tego funduszu pod zarząd Wydziału krajowego zostawamy dalszej pertraktacji między c. k. Rządem a Wydziałem krajowym i ostatecznie rozstrzygnięciu Wysokiego Sejmu.

Pod liczbą rzymską III. wykazane są takie fundusze i zakłady, które mają swoje własne statuty a tem samem swoją autonomię.

Na te fundusze i zakłady reprezentacja krajowa a względnie Wydział krajowy tylko o tyle i taki wpływ mieć może, o ile i jaki zastrzeżonym jest w statutach każdego funduszu i każdego zakładu.

Z tego zestawienia wprowadzamy następujące wnioski:

I. §. 18. Stat. kraj. ma się pojmować w kierunku ustawodawczym, zatem reprezentacya krajowa wykonywa wpływ na sprawy krajowe tym §em objęte w znaczeniu ustawodawczem.

II. Na fundusze stypendyjne przysłuża reprezentacyi krajowej wpływ o tyle, o ile takowy na podstawie dokumentu fundacyjnego (Stiftbrief) każdego takiego funduszu został jej zastrzeżony.

III. Fundusz religijny i fundusz naukowy na zasadzie artykułów XXX i XXXI. konkordatu zostaje pod nadzorem biskupów w dotychczasowej administracyi.

IV. Względem funduszu szkolnego orzeka Wysoki Sejm po przeprowadzeniu pertraktacyi między c. k. Rządem i Wydziałem krajowym.

V. Na inne fundusze wpływ wywiera reprezentacya krajowa a względnie Wydział krajowy z zastrzeżeniem autonomii gmin i jak dalece ustawa gminna nad niemi nadzór mu powierzy.

VI. Na fundusze i zakłady autonomiczne, to jest, które mają osobne statuty, wykonywa reprezentacya krajowa o tyle nadzór, o ile jej prawo takowe dokumenta fundacyjne nadają.

Raczy przeto Wysoki Sejm upoważnić Wydział krajowy do rozpoczęcia na nowo pertraktacyi z c. k. Namiestnictwem w celu odebrania funduszków i zakładów krajowych, a jednocześnie poruczy mu odebranie funduszków i zakładów na wyżej wyrażonej podstawie.

Dr. Giniewicz,
sprawozdawca mniejszości.

